

SAKMAI FOLYÓIRATOK, HÁLÓZATI HÍRADÓK

A KÖNYV ÉS NEVELÉS 3. számának vezércikke az iskolai könyvtárosok nagy részének azzal a felfogásával hadakozik, amely az „átkos adminisztráció” címkéjével lát el olyan szakmai tennivalókat, mint például a katalógusok készítése, az állománynyilvántartások és a statisztikai munkanapló vezetése. A cikk megemlíti a könyvtárosok tetszetős érvelését is, miszerint „egy iskolában a könyvtárhasználat színvonala elsősorban a tanítási órákon dől el: mennyire és hogyan építik be a tanulók könyvismeretét a tanítás-tanulás folyamatába” — s vele kapcsolatban helyesen jegyzi meg, hogy „azért azt sem volna érdektelen tudnunk, milyen hatása van ennek a tanuló órán kívüli munkájára”. Ahhoz, hogy az elemi gondokkal küszködő iskolai könyvtárak munkájában sokkal nagyobb szerepet kapjon a szakszerűség, a szakmai kultúra, a személyi feltételek javítására — a szakemberhiány megszüntetésére — és a módszertani segítő tevékenység megszervezésére egyaránt szükség van. Ezt bizonyítják a tanítóképző főiskolák könyvtáros szakkollégiumáról januárban Jászberényben rendezett tanácskozás előadásai és vitája is (amelyről egyébként a *Könyvtáros* áprilisi számában összefoglaló jelent meg). A *Könyv és Nevelés* jászberényi beszámolójában olvasható *Janó János* előadása is, amely az iskolai könyvtárügy elmaradott állapotának legfontosabb okai között elsőként azt jelöli meg, hogy eddig maga az oktatómunka sem követelte meg a szakszerűen kezelt és gyarapított iskolai könyvtárak létét. A szakemberhiánnyal kapcsolatban ugyanerre az igénytelenségre mutat rá *Palotás Ádám* szakfelügyelő is a Békés megyei iskolai könyvtárosok függetlenítéséről, illetve díjazásáról közölt adataival. Ezek szerint a megye iskoláiban alkalmazott 25 függetlenített könyvtáros közül csak 14-nek van pedagógiai végzettsége, holott „A pedagógiai tájékozatlanság az iskolai könyvtári munkában legalább annyi gondot jelent, mint a képzés nélküli nevelő alkalmazása”.

A MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI KÖNYVTÁROSOK TÁJÉKOZTATÓJÁnak idei első száma szinte teljes egészében az Állatorvostudományi Egyetemen 1980. nov. 20-án tartott konferenciáról szól, amelynek tárgya az agrárkutatás és -oktatás információs igénye és a nemzetközi információs rendszerek volt. A folyóirat közli a tanácskozás megnyitóját és valamennyi előadását. A bevezetőt *dr. Várnagy László*, a vendég-

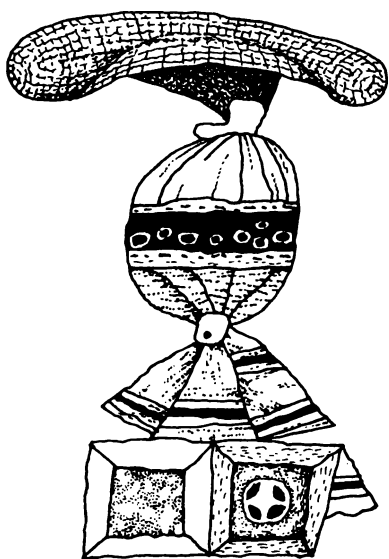
látó egyetem rektora tartotta a mezőgazdasági kutatás és oktatás információs szükségletéről és az információellátás jelentőségéről, majd külföldi vendég, a bécsi *dr. Helga Schmid* ismertette meg a hallgatóságot az ENSZ nemzetközi élelmezési és mezőgazdasági szervezete, a FAO védnöksége alatt működő AGRIS nevű mezőgazdasági információs rendszerrel. E rendszer az elmúlt év végén 103 országgal és több nemzetközi szervezettel állt kapcsolatban; adatbázisa csaknem 600 ezer dokumentum adatait tartalmazta, évi gyarapodása 110—130 ezer tétel volt. A rendszer a szakirodalomnak mintegy a felét tárja fel, input-szolgáltatói közé tartozik a Szovjetunió és Magyarország is. A fejlődő országokból származó tételek aránya 1980-ban már csaknem 23 százalék volt. Az adatbázis háromnegyed részét folyóiratcikkek teszik ki, a többi monográfiák. Az AGRIS-mágnesszalagokat az elmúlt év végén 31 nemzeti, illetve nemzetközi központba juttatták el. A bibliográfiai adatszolgáltató rendszer sem referátumot, sem dokumentummásolatot nem szolgáltat, viszont a mezőgazdasági irodalom legnagyobb áttekintését teszi lehetővé, viszonylag gyorsan. A vendégelőadó beszámolóját *dr. Gál Adornénak*, az AGROINFORM fősztályvezetőjének tájékoztatója egészítette ki a magyar információs központ szolgáltatásainak fejlesztéséről, továbbá *Billédi Ferencné dr.* előadása az AGROINFORM számítógépes információs szolgáltatásairól, köztük az AGRIS adattárból származó, havonta végzett szelektív információszűréséről is. Az előadó beszámoló arról, hogy terminál segítségével már a bécsi AGRIS-adattárból is tudnak — kísérleti formában — számítógépes adatkeresést végezni, s remélhető, hogy a szocialista országok nemzetközi tudományos műszaki információs rendszerének, az NTMIR-nek egyik alrendszeréből, a mezőgazdasági és erdészeti AGROINFORM—NR adattárból már 1982-ben szintén nyújt szolgáltatást a magyar nemzeti szerv. — A folyóirat egyéb írásai közül ismét kiemeljük a mezőgazdasági nyelvtörténeti sorozat új közleményét, melyben *dr. Molnár Nándor* az erdőgazdaság szókincséből olyan kifejezések eredetét vizsgálja, mint például erdő, vad, berek, pagony, csalit, bozót, liget, park, fa, bokor, cserje, sövény, lugas, haraszt, avar, gyökér, törzs, ág, gally, hajtás, levél, lomb.

A MŰSZAKI EGYETEMI KÖNYVTÁROS 1981/1-es száma közli a műegyetemi

hálózat 1980. dec. 9-i értekezletének anyagát. Dr. Héberger Károly, a központi könyvtár igazgatója előadásában arra a fontos összefüggésre hívta fel a figyelmet, hogy a könyvtár országos szolgáltatásai és hálózati központi szolgáltatásai között szoros kapcsolat van, az egyik hatékonysága segíti a másik hatásfokának növelését is. Az előadás érzékelteti azokat a nehézségeket is, amelyek a könyvtárak közötti együttműködésben adódhatnak, hiszen még egy ilyen, viszonylag kis, egymáshoz az érdekek szoros szálaival kapcsolódó hálózatban is gyakran mutatkoznak kihagyások a tervszerű és folyamatos együttes cselekvésekben. Egyetlen példa erre: A tanszéki könyvtárakhoz intézett 99 könyvtárközi kérésből 34 esetben választ sem kapott a központi könyvtár. A tanszéki könyvtárak segítségével minden bizonnyal eredményesebbé válhatna a központi könyvtár könyvnepszerűsítő tevékenysége is: a központi könyvtár minden páros hét keddjén könyvbemutató kiállítást tart, az elmúlt év első nyolc hónapjában rendezett 14 bemutatón azonban csupán 15 érdeklődő jelent meg, és csak 4 könyvet kölcsönözött ki. — A híradó folytatja a hivatkozások elemzésével foglalkozó cikkek közlését: E számban Fülöpné Tüskés Melinda építésztechniki doktori disszertációk hivatkozásait vizsgálja, és nemcsak azt állapítja meg, hogy nagy részük pontatlan, sőt gyakran azonosíthatatlan, hanem azt is, hogy ezekért a könyvtárosok szintén elmaraszthatók: „Kész, propagálásra alkalmas útmutató — egyszerű, közérthető nyelven, tartalmas mondani-

valóval — ...nem készült. Tehát: ha kritikát mondunk a kutatói hivatkozások felett, úgy elsősorban »öngólt rúgunk«!». Az elektrotechnikai szakirodalmi információ igényeket és fírókat vizsgáló cikk szerzője, *Biacsné Palcsó Zsuzsanna* a nem hagyományos dokumentumok iránti igények térhódítására hívja fel a figyelmet, mégpedig különösen a konferenciái irodalom, a kutatási jelentések és a diplomamunkák, valamint a doktori, illetve a kandidátusi értekezések könyvtári beszerzésére.

Az OSZK HÍRADÓ, a Széchényi Könyvtár folyóirata két dupla szám megjelentetésével utolérte önmagát: 1981/6—7-es jelzésű száma már július végén az olvasó kezében volt. Az összevont számok közül a korábban megjelent, a 3—5-ös rendkívüli információgazdagságával tűnik ki. Hírt ad például a nemzeti könyvtár és a moszkvai Lenin Könyvtár közötti újabb együttműködési megállapodás aláírásáról (amelynek értelmében például az idén ősszel Budapesten megrendezik az ötödik szovjet—magyar szemináriumot — tárgya a könyvtárügy fejlesztése és tervezése lesz); beszámol a Művelődési Minisztérium által az Országos Széchényi Könyvtárban 1980-ban lefolytatott célvizsgálatról; jelentést közöl az OSZK és a Könyvtártudományi és Módszertani Központ kutatási-fejlesztési tevékenységéről; értékeli az anyaintézmény és a KMK munkatársainak 1976 és 1980 közötti külföldi kiutazásait, továbbá közli a könyvtár olvasószolgálatában bevezetett használati korlátozásokkal összefüggő első tapasztalatokat is. A minisztériumi felülvizsgálat megállapításai és javaslatai közül több olyan akad, amely más könyvtárakat is érint, illetve az egész magyar könyvtári rendszerre kihat. Javasolja például a jelentés, hogy az Országos Széchényi Könyvtár készítsen tervezetet a köteleispéldányban részesülő könyvtárak feladatainak szabályozásáról, illetve a szabályzatban foglaltak ellenőrzési rendszeréről — lehetőleg a szakfelügyeleti rendszerbe illeszkedően —, indokolt esetekben pedig függesztesse fel vagy vonassa meg a köteleességmulasztó könyvtárak részesedését a szolgáltatásból. A minisztérium felhívja a figyelmet a feldolgozó munka integrálására is: a nem alapvetően különböző feldolgozási termékeket létrehozó futószalagok helyett az egységes feldolgozási rendszer kialakítására, valamint a nemzetközi információ rendszerekben vállalt kötelezettségek tekintetbevételére. A túlságosan elaprózott, nehezen kiismerhető katalógus-rendszer használhatóbbá tétele érdekében a katalógusok számának csökkentésére

kell törekedni. Foglalkozik a jelentés a restaurálás és a kötéssel fejlesztésével — országos feladatoknak az OSZK-ra ruházásával —, a mikrofilmzési tevékenységgel, a központi katalógusokkal, a folyóiratnyilvántartás gépesítésével, a könyvtárközi kölcsönzés megjavításához szükséges új jogi szabályozással, valamint az országos tárolókönyvtár megszervezésével is. A minisztériumi felülvizsgálati jelentéshez hasonlóan igen alaposan elemző és kritikus hangvételű a könyvtár önvizsgálata, mely kutatási-fejlesztési tevékenységének legfőbb kérdéseiről készült. Kár, hogy ez az ugyan-csak országos érdeklődésre érdemes összefoglalás a folyóiratszám végén, a párt-szervezeti híradások rovatában van eldugva, mivel a vizsgálatot az MSZMP-alapszervezet kezdeményezte. — Bizonyára sok szakmabelit érdekel a nemzeti könyvtárban az idén bevezetett olvasószolgálati korlátozó intézkedések számszerűen mérhető hatása is: a március közepén végzett mérések szerint az 1979 februári, illetve az 1981 februári beiratkozási adatok között igen nagyok az eltérések. Az idei februárban csak 593 olvasójegyet adott ki a könyvtár, két évvel korábban viszont több mint hatszor ennyit. A látogatók aránya valamivel kisebb mértékben esett vissza (4877-ről 894-re), és a használat még kevésbé. Ennek következtében az egy olvasóra jutó kötetforgalom 2,2-ről 3,4-re nőtt.

A 6—7. szám megemlékezik *Hámori Béla* ny. főosztályvezetőnek, a nemzeti könyvtár hosszú időn keresztül volt párttitkáranak haláláról, és több rövidebb közleményében országos érdekeltségű munkákról, illetve a könyvtár új szerzeményeiről, továbbá belső életének eseményeiről tájékoztatja az olvasót. Tömör, figyelmeztető összefoglalás tudósít a könyvtárak országos nyilvántartásának munkálatairól, amelyek során a legnagyobb gondot az iskolai könyvtárak feltérképezése okozza, továbbá néhány nagykönyvtár, amely az adatlapok kitöltésével notóriusan késlekedik. E hiányok miatt még ma sem lehet pontosan tudni, hány könyvtár van tulajdonképpen Magyarországon. A már beérkezett adatlapokat fénylukkártyás rendszerben dolgozzák fel, s a készülő feltáró rendszer mintegy négyyszáz kérdésre tud majd választ adni. — Az OSZK Híradó ismerteti a Budavári Palota „F”-épületébe kerülő könyvtár leendő olvasószolgálatának terveit is. Ezek szerint a hozzávetőleg 3600 négyzetméteren elhelyezkedő olvasószolgálati terekben (ez a négyzetméteradat a Szombathelyi Megyei Könyvtár alapterületének másfélszerese!) 500—550 olvasó számára 65 ezer kötetes indulási állományú, később pedig 75 ezer köte-

tesre bővíthető kézikönyvtárat alakít ki az intézmény.

A KÖNYVTÁRI HÍRADÓnak, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár folyóiratának idei második számában a legérdekesebb közlemény minden bizonnyal az az interjú, amelyet *Boldizsár Ivánnal* a könyvtárban készített *Zimáné Lengyel Vera*. *A Műhelyünk és találkozóhelyünk volt a Fővárosi Könyvtár* című írás alapjául szolgáló beszélgetés indítékául a televízió *Századunk* sorozatának március 11-i adása szolgált, amelyben a kitűnő publicista az 1944-es Fővárosi Könyvtárról mint az akkori németellenes, antifasiszta értelmiség egyik csoportjának gyülekezőhelyéről emlékezett meg. Boldizsár Iván az interjú során a korról, a német megszállás hónapjairól és annak szereplőiről is rendkívül színes, megragadó tablót, illetve portrékat festett. — Napjaink könyvtárügyének anyagi ínségei közepette felüdülés olvasni arról az értekezletről, amelyet immár egymás után két évben is megrendezett a Szabó Ervin Könyvtár szociológiai osztálya a külföldi általános társadalomtudományi és szociológiai folyóiratok megrendelésének összehangolásáról. Az áprilisban lezajlott tanácskozáson az érdekelt 15 könyvtár több intézkedésben állapodott meg, ezek gazdája az FSZEK lesz. A híradó más írásai, cikkei bemutatják egyebek között a könyvtár új információs kezdeményezését, a külföldi szociológiai referáló szolgáltatások szakkatalógusát, a régi szolgáltatások, illetve gyűjtemények közül pedig az irodalmi dokumentációt és archívumot. (Az utóbbi írásban benne maradt néhány helyi, belső használatú lompos kifejezés — mielőtt ezek más frásokban is elburjánzanának, jó lenne, ha a híradó fellépne ellenük és kitessékelné őket hasábjairól: a „bedolgozás” ugyanis egészen mást jelent mint a *feldolgozás*, és a *kivágot* szót sem szabad nemes egyszerűséggel *vágotnak* nevezni.)

A KÖNYVTÁRI JEGYZÉSEK című Békés megyei híradó idei második száma módszerét tekintve is figyelemre méltó összefoglalást közöl a tanácsai könyvtárak ellenőrzése során 1979-ben és 1980-ban szerzett tapasztalatokról. (Az elemzést mindössze három táblázat egészíti ki a könyvtárak típusa szerinti csoportosításban — ezen belül pedig a települések lélekszáma szerinti sorrendben —, a legfontosabb mutatók után pedig mindig ott van a könyvtár helyezésére utaló sorszám is.) A beszámoló szerint ebben az évben befejezik a községi könyvtárak korszerűsítését, de a modernizálást nem tekintik lezárt folyamatnak, ezért a megyei tanács a VI. ötéves

tervidőszakban is évenként meghirdeti könyvtárfejlesztési pályázatát. (Erre annál is inkább szükség van, mivel az adatok tanúsága szerint a megye egy „C”- és 7 „D”-típusú könyvtárának alapterülete még nem éri el a minimumként megkívánt 55 négyzetmétert sem — az intézmények közül egy mindössze 24, kettő pedig 34 négyzetméteres helyiségben szorog.) A tervidőszakban a hálózati alközpontok közül Békésen, Gyulán, Szeghalmon, Szarvason és Mezőkovácsházán megoldódik a könyvtár elhelyezési gondja, Orosházán, Darvas József szülőházájában azonban — sajnos — nincs kilátás az elfogadható szolgáltatás feltételeinek megteremtésére, sőt, erre a fenntartó részéről szándék sem tapasztalható. Az értékelés felhívja a figyelmet arra is, hogy a fenntartók sok helyen csak a könyvbeszerzési keret összegét közlik a könyvtárossal, aki emiatt tudomást sem szerez az egyéb lehetőségekről (így maradt meg 1979-ben 581 ezer forint a könyvtári költségvetésekben a megyében); sok helyen a rosszul értelmezett takarékoság nevében csökkentették a nyitvatartási időt; másutt azért kerültek hátrányos helyzetbe a könyvtárak, mert a nekik otthont adó művelődési ház csak a saját nyitvatartási idejében fűttet be. A képzett könyvtárosok közül kevés hagyja el a hálózatot, de a hasonló végzettségű népművelők, pedagógusok és szak szervezeti könyvtárosok 10—15 százalékkal magasabb fizetése még néhány szak-

képzett könyvtárost elcsábíthat a tanácsi hálózatból. Országos gondra figyelmeztet a beszámoló az az adata is, mely szerint a növekvő folyóiratárak miatt 1980-ban 470 címmel csökkent a könyvtárakba járó periodikák száma. A Könyvtári Jegyzések közzétesz egy több mint 50 tételes jegyzéket is a megyében 1981-ben megjelenő időszak kiadványokról, és bemutat két könyvtárt: a többnemzetiségű Elekét és a békéscsabai, 8. számú Volán Vállalat egyesített szakszervezeti-műszaki könyvtárát. A helytörténeti irások közül a Békés megyei Bartók-kapcsolatokat és -vonatkozásokat feltáró összegezés — *Kozorús Oszkár* munkája — jelentőségében túlmutat a megye határain: a zeneszerző szülei Csorváson kötöttek házasságot, Bartók itt kezdte népdalgyűjtő munkáját, húga, Elza évtizedekig élt a megyében, s a zeneszerző 18 levelet, illetve levelezőlapot kapott Békésből, ahova maga 36 levelet írt.

A SOMOGYI-KÖNYVTÁRI MŰHELY című szegedi helyismereti folyóirat 1981/2-es számának gerincét olyan irások képezik, melyek nemcsak Szeged számára fontosak, hanem a magyar irodalomtörténeti és történelmi kutatást is érdekelhetik: *Laczó Katalin* Bródy Sándor, *Zsoldos Sándor* pedig Somlyó Zoltán szegedi kapcsolatait tekinti át, illetve ott-tartózkodásuk adatait foglalta össze (Somlyó 1909 májusától szeptemberéig a *Szeged és Vidéke* szerkesztőségében dolgozott). Zsoldos Sándor 72 tételben közreadta a lapban megjelent Somlyó-írások jegyzékét is. Az 1978-ban a Somogyi Könyvtárba került nagy gyűjtemény, az amerikai magyarság történetével foglalkozó Vasváry-hagyaték anyagának feltárása — úgy tűnik — folyamatossá vált: ezt bizonyítja *Csillag András*nak az amerikai polgárháború két magyar katonájáról, *Mihalotzy Géza* ezredesről és a szegedi születésű *Stahel-Számwald Gyula* dandártábornokról írt tanulmánya is. A folyóirat e számában az emlékezést műfaját *Berey Géza* írása képviseli: A *Délmagyarország* című lap küzdelméről szól, amelyet ez a háborús években vívott a sajtócenzúrával.

A CSONGRÁD MEGYEI KÖNYVTÁROS 1981/1—2-es, júniusi jelzésű száma nemcsak terjedelmében dupla: 103 szövegoldalán annyi tartalmas közlemény és információ kapott helyet, hogy szinte minden írásának elolvasását szeretnénk javasolni. Néhány cikkére, adataira itt is felhívjuk a figyelmet: *Radnóti Tamás* az új Somogyi Könyvtár építéséről ír: cikkből megismerkedünk a leendő könyvtárépület funkcionális belső elrendezé-

sével, és megtudjuk, hogy a Dóm téren levő 6000 négyzetméter alapterületű könyvtár (ez lesz az ország legnagyobb közművelődési könyvtára!) az építkezés jelenlegi üteme alapján megnyílnak a könyvtár első, 1883. október 6-i felavatásának századik évfordulóján. *Szentirmai László*, a József Attila Tudományegyetem Könyvtárának osztályvezetője a szegedi ipari munkások irodalmi izlésének vizsgálata alapján egy nagyobb kutatás megállapításaiból közül fontos adalékokat. Ezek szerint az iskolákban szerzett ismeretek túlságosan rányomják bélyegüket a későbbi érdeklődésre, ami abban is megnyilvánul, hogy az iskolai szerzők minden későbbi olvasás ellenére tovább uralkodnak a kedvelt szerzők sorrendjét tükröző listákban. Melléljük elsősorban lektúr írók, az ifjúsági és kalandos könyvek szerzői kerülnek; az irodalmi értékét képviselő szerzők közül Moldován és Hemingway-n kívül egyetlen író sem tudott magának helyet kivívni ezekben a rangsorokban. Egy másik felmérés belső, szakmai kérdéseket boncolgat: a gyermekek könyvtári ellátottságáról *Sáráné Lukátsy Sarolta* a megye 65 könyvtári egységére kiterjedő vizsgálat alapján számol be; igen alapos elemzésének egyik-másik módszerét is érdemes átvenniük a hasonló kérdések iránt érdeklődő könyvtáraknak. E vizsgálatból csupán egyetlen adatot idézünk: a megye gyermeklakosságának 37 százaléka iratkozott be a tanácsi közművelődési könyvtárakba: arányuk típusonként a következő — az „A”-típusú könyvtárakban 26, a „B”-típusúakban 39,4, a községi könyvtárakban pedig 63,2 százalék. Közli a híradó a tanácsi és a szakszervezeti könyvtárhálózatok elmúlt évi statisztikai adatait is, amelyek azonban mindkét hálózat esetében szöveges értékelések is tartoznak. A tanácsi hálózat életével, a könyvtárak egy-egy bevált módszerével foglalkozó cikkeken kívül más hálózatok közérdekű kérdéseit tárgyaló írásoknak is helyet ad a Csongrád megyei Könyvtáros: így olvashatjuk *Németh Istvánné* cikkét a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola könyvtárának szervezeti megújulásáról, *Novák Ákos* összefoglalását az egyetemi könyvtár hálózati osztályának intézményen belüli s intézmények közötti együttműködési törekvéseiről és ezek eredményéről, továbbá egy iskolai könyvtárosnak, az egyetemi gyakorló iskola könyvtárvezetőjének, *Domokos Istvánnénak* beszámolóját egy irodalmi pályázatról. — A híradó *Krónika* rovata most is kitűnik adatgazdagságával.

A KISALFÖLDI KÖNYVTÁROS 1980. évi 1—2. összevont számának készését és a híradó szerény tartalmát mérlegre té-

ve a kívülállónak úgy tűnik, hogy a megyében levő igen komoly könyvtárosi szakmai tudás nincs kellőképpen kihasználva. Győr (megyei, városi, főiskolai és jeles egyházi könyvtár), Sopron (egyetemi és városi), Mosonmagyaróvár (egyetemi főiskolai kari és városi), továbbá Pannonhalma, Csorna stb. könyvtárai sokkal több témát és szakmai szellemi izgalmat kínálnak, mint amennyi az évek óta notóriusan késő és szegényes kiállítással, valamint tartalmú megyei híradóban lecsapódik. A szakszervezeti könyvtárhálózat 1975—1979-es munkájának, eredményeinek értékelését adó összefoglalás és statisztika mellett hol vannak például a tanácsi és az iskolai könyvtárak hasonló értékelései, hol a többi hálózat különféle életmegnyilvánulásai, hol maradnak a helyismereti-helytörténeti cikkek stb., stb.? A megye könyvtárosainak ismeretében és a közelmúltban megjelent kitűnő *Kisalföldi könyvesházak* című kötet láttán és olvastán talán nem hiú az a reményünk, hogy a Kisalföldi Könyvtáros következő számai is fel fognak nőni saját lehetőségeikhez!

A SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI KÖNYVTÁRI HIRADÓ 1980/2—3-as jelzésű, összevont száma szintén késéssel jelent meg, de tartalmassága némileg ellensúlyozza a késést. A számban az összefoglaló cikkek, értékelő beszámolók foglalják el a terjedelem nagyobbik részét (*Merkovszky Pál*: A pedagógusképző intézmények könyvtárai...; *Futaky László—Tóth László*: A nyíregyházi városi könyvtárak központjának és hálózatának 1975—1979. évi tevékenységéről; *Biczák Lászlóné*: A nyíregyházi járás tanácsi közművelődési könyvtárainak 1980. évi működési feltételei és eredményei; *Futaky László—Tóth László*: Az állománygyarapítás néhány jellemző vonása az 1978—80. évi Könyvértékesítő Vállalati szerződések tükrében; *Rába Tamás*: Zenei részlegek Szabolcs-Szatmár megyében), de maradt hely módszertani írásoknak (a nagyállói könyvtár és a helyi ÁFÉSZ együttműködése; raktározás a megyei könyvtárban; csillagászati foglalkozások; olvasótábori munka), sőt egy helytörténeti cikknek is. Ez utóbbi az 1910-es ököritői tüzeset hetvenedik évfordulójára íródott, és ma is megrázó élmény a 325 halottat követelő tömegkatasztrófáról olvasni — könyvtári folyóiratról lévén szó azonban szívesen látunk volna még e katasztrófa irodalmi utóéletéről készült szemlélt vagy bibliográfiát is a híradóban. Másik javaslatunk a beszámolók táblázatainak készítőihez szól: a jövőben minden táblázatos statisztikájukban szorítsanak helyet az alapterületi adatoknak is.

KÖNYVTÁRI KIADVÁNYOK

A KINCSKERESŐ című ifjúsági irodalmi folyóirat első nyolc évfolyamának, az 1971—1978-as évkörnek repertóriumát adta ki a kaposvári Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár. A 350 példányban, szép sokszorosításban készült repertórium összeállítói, Krauss Péter és Kraussné Papp Éva a folyóirat történetének ismertetése után 2425 tételben, a Kincskereső rovataival részben megegyező tárgyköri szerkezetben, a csoportokon belül pedig időrend szerint közlik a címleírásokat. Az egyesített betűrendes mutatóban nevek, címek, földrajzi nevek és tárgyszavak alapján kereshető az érdeklődő. A kitűnően használható, borítóján Reich Károly 1974-es címlapjának másolatával közreadott repertórium végén a Kincskeresőre vonatkozó irodalom válogatott jegyzéke található. (1981. 265 l.)

AZ IPARI TELEVÍZIÓ-ról szól az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ *A tudomány és technika újdonságai magyar nyelven* című ajánló bibliográfiai sorozatának 105. füzeté. A 98 tételes bibliográfia a következő négy csoportban dolgozza fel a téma friss, általában az 1975—1980-as évekből származó irodalmát: I. Ipari televízió; II. Kábeltelevízió; III. Adatátviteli speciális televíziórendszerek; IV. Nagyközönségi antennarendszerek. A jegyzék előszavát Szabó Bendegúz gépészmérnök készítette, és ő írta a minden tételnél megtalálható annotációkat is. (1980. [1981]. 55 l. soksz.)

KARDOS PÁL-ról adott ki *életmű-bibliográfiát a Debreceni Egyetemi Könyvtár A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem tanárainak mun-*

kássága című sorozatának 10. füzeteként. Kardos Pál 1900-ban született Debrecenben, és ugyanitt halt meg 1971-ben. Az egyetlen az újabb magyar irodalom professzora volt; Nagy Lajosról 1958-ban, Babits Mihályról 1972-ben jelent meg monográfiája. A 400 példányban, sokszorosításban kiadott füzet előszavát Kardos László írta, a bibliográfiát Tikász Józsefné állította össze a sorozat szokásos rendszerében. A 652 tételes bibliográfia nyolc fejezetén belül időrendben következők egymás után a címleírások, amelyeket szükség esetén címmagyarazattal látott el a gondos szerkesztő. A kiadványhoz személynévmutató is tartozik. (1980. [1981]. 86 l.)

A VERSEGHY KÖNYVTÁR GYERMEKKÖNYVTÁRÁNAK HATÓKÖRE címmel és *A gyermekolvasók könyvtárhasználati szokásai (1967—1976)* alcímmel a szolnoki Versegly Ferenc Megyei Könyvtár 200 példányban, sokszorosításban kiadta Lauritz Miklósné elemzését. *A Versegly Könyvtár módszertani füzetei. Gyermekkönyvtári sorozat* 3. jelzéssel megjelent összefoglalás igen fontos vizsgálati adatokat ismertet a gyermekolvasók könyvtárhasználati szokásairól, a könyvtár és a 14 éven aluli korosztály kapcsolatáról, a könyvtárból kimaradtak megoszlásáról, az intézmény és a lakóhely egymástól való távolságának összefüggéseiről — kár, hogy adatai már ötévesek. Ettől függetlenül a szerző pontos adatok alapján megállapít néhány olyan szakmai igazságot, amelyek érvénye ma sem vitatható: az ún. lemorzsolódott olvasók csaknem fele munkácsolád gyermeke; a könyvtár hatósugara az

egykilométeres körön alig terjed túl, a három kilométernél messzebb lakók közül beiratkozott gyermekolvasók egyharmada már az első évben kimarad a könyvtárból; a 6—7. osztály a legérzékenyebb réteg — a 3. osztályosok után körülbelül iratkoznak be a legtöbben, de az indokolatlan kimaradások száma is náluk a legmagasabb; az általános iskolában rendszeresen olvasók 67 százaléka 14 éves kora után megszűnik könyvtári olvasó lenni. (1981. 51 l., 1 t.)

TAKÁTS GYULA, a kiváló kaposvári költő és író 70. születésnapjára adott ki friss, 1981. március 31-éig terjedő gyűjtésű életmű-bibliográfiát a Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár. A Somogyi bibliográfia c. sorozat 9. füzeteként 400 példányban, gondos és szép sokszorosításban megjelentetett bibliográfiát Magyar Józsefné állította össze, a kiadványt Takáts Gyula rajzai illusztrálják, a fedélrajz pedig a Kossuth-díjas Martyn Ferenc munkája. Az összeállítással életrajzi kronológiával kezdődik, majd Takáts Gyula műveinek — külön a versesköteteknek, regény- és novellásköteteknek, valamint a tanulmányköteteknek — címleírásai következnek a visszhang számbavételével együtt. (Külön csoportokat alkotnak a versfordításaira, idegen nyelven megjelent költeményeire és megzenésített verseire vonatkozó adatok.) Regisztrálta a bibliográfia Takáts Gyulának a gyűjteményes kötetekben és a periodikus kiadványokban megjelent tanulmányait, kritikáit, muzeológiai és néprajzi tárgyú írásait, képzőművészeti tevékenységének termékeit (művészeti írásait, kiállításait, folyóiratokban

megjelent rajzait) és mindezek visszhangját, a róla szóló tanulmányokat, köszöntőket, lexikonadatokat, az öt ábrázoló művészeti alkotásokat, verseinek elemzéseit és a hozzá írt verseket is. A hasznos és színvonalas kiadvány elején és végén egy-egy ars poeticának is beillő Takáts Gyula vers olvasható. (1981. 124 l.)

DIAFILMEK AJÁNLO BIBLIOGRÁFIÁJA címmel az állományában megtalálható diafilmek katalógusát adta közre a Paksi Városi-Járási Könyvtár. A Lázár Ágnes gyermekkönyvtáros által összeállított, 200 példányban sokszorosított, az óvodai, az általános és a középiskolai nevelők használatára szánt, körülbelül 520 tételes jegyzék három csoportban — szakirodalom, szépirodalom, mesék —, ezeken belül pedig betűrendben közli a diafilmek címét, jellegét (színes, fekete-fehér), valamint a kockákban kifejezett terjedelmét, más adattal azonban nem szolgál. (1980. 41 l.)

KISS LAJOS néprajtudósról. A szegény ember élete című nagy mű szerzőjéről állított össze életrajzi bibliográfiát a hőmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtár munkatársa, Kőszegfalvi Ferenc. A városi tanács által a századik születési évforduló alkalmából megjelentetett könyvészet először Kiss Lajos munkáit sorolja fel 187 tételben, időrend szerint, majd a róla szóló munkák 200 tételes felsorolása következik, végül pedig betűrendes név- és tárgymutató zárja a kiadványt, amely megérdemelte volna, hogy a két érdekelt megye — Csongrád és Szabolcs-Szatmár (Kiss Lajos ugyanis nemcsak Vásárhelyen, hanem Nyiregyházán is tevékenykedett a múzeumban, és sok tanul-

mánya Szabolcs megyei vonatkozású) — összefogása révén a szerény sokszorosított füzetnél maradandóbb köntöst kapjon. (1981. 61 l.)

A SZOLNOKI JÁRMŰJAVÍTÓ KÖNYVTÁRÁNAK TÖRTÉNETÉT adta közre *Módszertani írások* nevű sorozatának első füzeteként a Szakszervezetek Megyei Tanácsának Központi Könyvtára. Az üzemi könyvtár történetjének megírására az szolgáltatja az alkalmat, hogy a MÁV Járműjavító (régibi nevén: MÁV Műhely) 1976-ban volt százéves. A szerzők, Fenyvessiné Góhér Anna nyugdíjas megyekönyvtár-igazgató és Herkó Sándorné, a Szolnoki Megyei Könyvtár munkatársa részletesen tárgyalják az alapítás körülményeit, a Wágner Gusztáv főmérnök által létrehozott olvasószoza kialakítását, a szabályokat, a fenntartást és a gyarapítást, az olvasószoza működéséhez szorosan hozzátartozó vasárnapi előadásokat, a könyvtárosok munkáját, majd a könyvtár hanyatlásait és hanyatlását is, az eredeti célok hátterbe szorulását a millennium idején (a könyvtárt a dalkör, a zenekar, a fáklyatársulat és az olvasószoza összevonásával „egy nagy, hivatása magaslatán álló kulturális egyletté” szervezték, a ma divatos szóval „integrálták”). A füzet napjainkig követi a könyvtár történetének főbb eseményeit, mellékletében pedig jegyzéket is közöl a megmaradt régi könyvekről. (1979. 46 l. — soksz.)

VILÁG, EMBER, FELELŐSSÉG címmel annotált ajánló bibliográfiát adott ki a KISZ X. kongresszusának tiszteletére a Dunaújvárosi Munkásművelődési Központ keretében működő könyvtár. Katona Zsuzsa összeállítása a címé-

nek megfelelő csoportosításban néhány természet-tudományos, filozófiai és etikai művet ajánl a fiataloknak; a jegyzék harmadik része az Ifjúkommunista c. folyóiratban megjelent interjúorozatra (Biernaczký Szilárd: *Hogyan éljünk?*) és két szépirodalmi műre hívja fel a figyelmet. (1981. 30 l. soksz.)

A BERZSENYI DÁNIEL MEGYEI KÖNYVTÁR ZENEI KÖNYVEI c. kiadvány folytatása kíván lenni annak a jegyzéknek, amelyet a Szombathelyi Megyei Könyvtár 1961-ben jelentetett meg zenei vonatkozású könyveiről. A 450 példányban kibocsátott új katalógus, amelyet Prejczér Paula és Krutzler Ferenc állított össze, a könyvtár állományában található zenei könyveket, különnyomatokat és — helyismereti, valamint pedagógiai vonatkozásuk miatt — a kéziratokat veszi számba, a szépirodalmi műveket azonban mellőzi. A kiadvány tagolása követi a zenei irodalom csoportosításának nemzetközi rendszerét, de a saját állomány alapján további bontásokat is alkalmaz, s feltünteti a művek raktári jelzetét is. Az 1279 tételes értékes összeállítás anyagában való keresést a tételszámokra utaló név-, cím- és sorozatmutató segíti. (1981. 169 l. — soksz.)

AUGUSZTUS 1-IG A SZERKESZTŐSÉGBE ÉRKEZETT PERIODIKUS KIADVÁNYOK; MUNKABESZÁMOLÓK; STATISZTIKAI ADATTÁRAK: *Gazdaságpolitikai Tájékoztató* 1981/5. (Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján); *Gyarapodási jegyzék* 1980/5. *Angol nyelvű könyvek*, 1980/6. *Lengyel nyelvű könyvek* (Állami Gorkij Könyvtár); *Gyarapodási jegyzék* 1980. második félév. 2. (Állami Gorkij Könyvtár, kotta- és hanglemeltár); *Gyarapodá-*

si jegyzék 1980. Veszprém megyei, városi, községi könyvtárak (Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém); *Hungarian Medical Bibliography* 1979/2. (Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár); *Idegen nyelvű könyvek gyarapodási jegyzéke* 4. 1980. jan. 1.—dec. 31. (Baranya megyei Könyvtár, Pécs); *Információ a könyvtári és információs munka eszközeiről és berendezéseiről* (1981/1.) Különszám. Tartalma: A COM (Computer Output Microfilm) rendszer alkalmazása Magyarországon; (1981/2. sz.) 4. *Mikrofilmtéchnika*. Tartalma: Fuji mikrofilmkamera L 3, Bruning OP—40/80 mikrofilmlap-másoló és összehordó berendezés, Bruning OP—35 ablakos mikrofilmkártya-másoló, EMS 1000 ablakos mikrofilmkártya-másoló, OP—90/99 programozható mikrofilmlap-másoló berendezés; (1981/3. sz.) 3. *Reprográfia*. Tartalma: Stielow címíró-postázó rendszer, FBM Mailcomp 3/85 számítógépes címíró-postázó rendszer, COMP/SET 3550/60 fényszedőgép, Berthold ADS 3000 fényszedőgép; (1981/4. sz.) 5. *Szervezőtechnika*. Tartalma: Postalia bérmentesítők, Iratmegemmisítők: Intimus Simplex és Intimus 444, Taifun Mini és Taifun Boss, Versishred Model 9 és Versishred Model 13 XC; (1981/5. sz.) 2. *Audiovizuális technika*. Tartalma: Írásvetítő Folar, Polylux, Lech—3, Meotar, Liesegang Typ 601—603; (1981/6. sz.) 3. *Reprográfia*. Tartalma: Irodai kisofszet sokszorosító berendezés: Roto 615, Rex-Rotary 1602 S és nyomóforma-készítő berendezés: Rex-Rotary 1515, Irodai kisofszet sokszorosító berendezés: Offsetta II., OCE 2120, Gestetner 319; *Irodalomkutatások*. Az általános és [a] szakkönyvtárakban elvégzett irodalomkutatások

jegyzéke 1981. június—július (Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely); *Kerületi Figyelő* 7. 1980. jan. 1.—jún. 30. között megjelent [az] I—XXII. kerületre vonatkozó cikkek, tanulmányok bibliográfiája (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár); *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom*. Referáló lap. 1981/1. sz. (Országos Széchényi Könyvtár. Könyvtártudományi és Módszertani Központ); *Könyvtári Tájékoztató* 1981. július (Nagyközségi és Járási Könyvtár, Edelény); *Külföldi magyar nyelvű kiadványok. Külföldön magyar nyelven megjelent könyvek és folyóiratszettek válogatott bibliográfiája* 1981/3. (júl.—szept.) (Országos Széchényi Könyvtár); *Külföldi Pedagógiai Információ*. 1980/11—12. sz. (Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum); *Külföldi Pedagógiai Információ*. Név- és tárgymutató 1980. (OPKM); *A Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája*. Index 1980 (OSZK KMK); *Magyar Pedagógiai Információ*. Név- és tárgymutató 1978 (OPKM); *Magyar Pedagógiai Információ* 1980/10—11—12. sz. (OPKM); *Magyar Pedagógiai Irodalom* 1981/1. sz.

(OPKM); *Nógrádi Tükör*. Bibliográfia és repertórium 1980/2. sz. júl. 1.—dec. 31. (Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján); *Somogyi Honismereti Híradó* 1981/1. sz. (Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár, Kaposvár); *Szakszervezeti Szakirodalmi Figyelő*. Szakszervezeti mozgalom, népgazdaság, szociálpolitika, közművelődés. 1981/1. sz. ([A] Szakszervezetek Elméleti Kutatóintézetének dokumentációja); *Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomról*. „A”-sorozat. Referátumok 1981/7. sz., „B”-sorozat. *Bibliográfia* 1981/7. sz. (Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtár); *Tájékoztató a Vas megyéről szóló irodalomból*. 1981. június (Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely); *Tájékoztató jegyzék vezetőik számára*. 1981/6. sz., június (Hajdú-Bihar megyei Könyvtár, Debrecen); *Újabb külföldi szerzemények (tudományos és ismeretterjesztő művek)* 1980/3. sz., júl.—szept. (FSZEK); *Új Média*. Audiovizuális állománygyarapítási tanácsadó. 1981/1., 1981/2. sz. (Országos Oktatótechnikai Központ, Veszprém); *Új szakkönyvek az Országos Műszaki Könyvtárban* 1981/3. sz. (Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ); *Világirodalmi Híradó* 19. sz., 1980. jan.—márc. (Állami Gorkij Könyvtár). — *Baranya megye tanácsi könyvtárainak 1980. évi ellátottsági és statisztikai adatai* (Baranya megyei Könyvtár, Pécs); *Győr-Sopron megye településeinek könyvtári ellátottsága* 1980. (Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár, Győr); *Az Országos Széchényi Könyvtár 1980. évi beszámolója* (OSZK); *SAKMA '80*. Szakszervezeti könyvtárak működési adatai 1980. Munkahelyek könyvtári ellátása (OSZK KMK).

